

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

(Увага! До Положення внесені зміни, додатково див. Постанову КМУ №783 від 27.08.10 року)

№ 1240 від 5 серпня 1998 року

Про затвердження Положення про професійно-технічний навчальний заклад

Відповідно до статті 11 Закону України "Про професійно-технічну освіту" Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити Положення про професійно-технічний навчальний заклад (додається).
2. Визнати такою, що втратила чинність, постанову Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1993 р. N 715 "Про затвердження Положення про професійний навчально-виховний заклад".

Прем'єр-міністр України

В.ПУСТОВОЙТЕНКО

ПОЛОЖЕННЯ
про професійно-технічний навчальний заклад

I. Загальна частина

1. Професійно-технічний навчальний заклад - це заклад освіти, що забезпечує реалізацію потреб громадян у професійно-технічній освіті, оволодінні робітничими професіями, спеціальностями, кваліфікацією відповідно до їх інтересів, здібностей, стану здоров'я.

2. Головним завданням професійно-технічного навчального закладу є забезпечення права громадян України на професійне навчання відповідно до їх покликань, інтересів і здібностей з метою задоволення потреб економіки країни у кваліфікованих і конкурентоспроможних на ринку праці робітниках.

3. Відповідно до статті 18 Закону України "Про професійно-технічну освіту" до професійно-технічних навчальних закладів належать:

професійно-технічне училище відповідного профілю;

професійне училище соціальної реабілітації;

вище професійне училище;

художнє професійно-технічне училище;

вище художнє професійно-технічне училище;

училище-агрофірма;

вище училище-агрофірма;

центр професійно-технічної освіти;

навчально-виробничий центр;

центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів;

навчально-курсний комбінат;

інші типи навчальних закладів, що надають професійно-технічну освіту.

Положення про вищезазначені типи професійно-технічних навчальних закладів затверджуються Міносвіти.

4. Засновниками професійно-технічного навчального закладу можуть бути центральні і місцеві органи виконавчої влади, підприємства, установи, організації та їх об'єднання незалежно від форм власності та підпорядкування, а також громадяни України.

Професійно-технічні навчальні заклади можуть бути засновані спільно з іноземними фірмами, установами, організаціями та іноземцями, якщо це не суперечить законодавству.

Порядок створення, реорганізації та ліквідації професійно-технічного навчального закладу затверджено постановами Кабінету Міністрів України від 5 квітня 1994 р. N 228 (ЗП України, 1994 р., N 8, ст. 196; 1996 р., N 7, ст. 216).

5. Професійно-технічний навчальний заклад незалежно від форм власності та підпорядкування розпочинає діяльність за умов наявності матеріально-технічної, навчально-методичної бази, педагогічних кадрів і після одержання ліцензії на провадження діяльності, пов'язаної з наданням послуг для здобуття професійно-технічної освіти, яка видається у порядку, встановленому постановою Кабінету Міністрів України від 3 липня 1998 р. N 1020.

6. Професійно-технічний навчальний заклад є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в установах банків, штамп, печатку із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням.

7. Професійно-технічний навчальний заклад діє на підставі статуту, може мати філії, відділення, навчально-виробничі, навчально-комерційні, видавничо-поліграфічні, соціально-культурні, спортивно-оздоровчі та інші підрозділи.

8. Статут професійно-технічного навчального закладу розробляється навчальним закладом та його засновником на основі цього Положення і затверджується:

Міносвіти стосовно підпорядкованих йому професійно-технічних навчальних закладів, заснованих на державній власності;

міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, яким підпорядковані професійно-технічні навчальні заклади, засновані на державній формі власності, за погодженням із Міносвіти;

місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування стосовно професійно-технічних навчальних закладів, заснованих на інших (крім державної) формах власності, за погодженням із Міносвіти.

9. Професійно-технічний навчальний заклад може утворювати в установленому порядку разом з навчальними закладами, а також з підприємствами, установами, організаціями навчально-виробничі комплекси, входити до асоціацій та інших об'єднань юридичних осіб.

10. До основних повноважень і напрямів діяльності професійно-технічного навчального закладу належать:

- а) організація навчально-виховного процесу, обрання форм та методів навчання;
- б) навчально-виробнича, навчально-виховна, навчально-методична, фінансово-господарська та виробничо-комерційна діяльність;
- в) розроблення робочих навчальних планів і програм на основі типових навчальних планів і програм, визначення регіонального компоненту змісту професійно-технічної освіти, які затверджуються в установленому порядку;
- г) розроблення правил прийому учнів, слухачів до навчального закладу на основі типових правил прийому;
- д) формування разом з органами управління професійно-технічною освітою планів прийому учнів, слухачів з урахуванням державного замовлення, потреб ринку праці та потреб громадян у професійно-технічній освіті і замовлень підприємств, установ, організацій;
- е) організація харчування, матеріальне забезпечення та побутове обслуговування учнів, слухачів;
- є) атестація педагогічних працівників;
- ж) організація стажування педагогічних працівників на підприємствах, в установах, організаціях;
- з) здійснення професійного навчання незайнятого населення;
- и) організація виробничого навчання учнів, слухачів на виробництві та у сфері послуг;
- і) забезпечення з охорони праці учнів, слухачів, працівників;
- ї) матеріально-технічне забезпечення навчально-виховного процесу;
- й) визначення структури і штатного розпису з урахуванням установленого фонду заробітної плати;
- к) забезпечення належної якості професійного навчання та виховання учнів, слухачів.

11. Професійно-технічний навчальний заклад здійснює прийом учнів, слухачів за професіями відповідно до Тимчасового державного переліку професій з підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 2 квітня 1998 р. N 450) (Офіційний вісник України, 1998 р., N 14, ст. 536).

Учні, які мають базову загальну середню освіту, зобов'язані одночасно з одержанням професії здобувати повну загальну середню освіту у професійно-технічному або в іншому навчальному закладі.

Учні, які з певних причин не можуть одночасно з одержанням професії здобувати повну загальну середню освіту або не мають базової загальної середньої освіти, а також ті, які потребують соціальної допомоги і реабілітації, можуть здобувати робітничу кваліфікацію.

Прийом на навчання учнів, слухачів здійснюється відповідно до державного замовлення та угод з юридичними і фізичними особами в межах ліцензованого обсягу, згідно з правилами прийому, розробленими навчальним закладом на основі типових правил прийому до професійно-технічних навчальних закладів, що затверджуються Міносвіти.

12. Професійно-технічна освіта здійснюється у професійно-технічних навчальних закладах за денною, вечірньою (змінною) формами навчання, з відривом і без відриву від виробництва та за індивідуальними навчальними планами.

13. Професійно-технічна освіта є ступеневою. Ступеневість професійно-технічної освіти визначається у професійно-технічних навчальних закладах за відповідними рівнями кваліфікації і складністю професій.

Кожний ступінь навчання у професійно-технічному навчальному закладі має бути теоретично і практично завершеним і підтверджується присвоєнням учням робітничої кваліфікації згідно з набутими професійними знаннями, уміннями і навичками.

Положення про ступеневу професійно-технічну освіту затверджується Кабінетом Міністрів України.

14. Випускникові професійно-технічного навчального закладу, який успішно пройшов кваліфікаційну атестацію, присвоюється кваліфікація з набутої професії відповідного розряду (категорії) - "кваліфікований робітник" та видається диплом встановленого зразка.

Випускникові, який закінчив відповідний курс навчання в акредитованому вищому професійному училищі певного рівня акредитації, присвоюється кваліфікація "молодший спеціаліст" та видається диплом встановленого зразка.

Особи, які мають не менше 75 відсотків відмінних оцінок з усіх навчальних дисциплін та практичної підготовки з оцінками "добре" з інших дисциплін та з оцінками "відмінно" за результатами державної атестації, отримують документи встановленого зразка про здобуття освіти та кваліфікації з відзнакою.

15. Випускникам професійно-технічного навчального закладу, які не закінчили повного курсу навчання, але за результатами кваліфікаційної атестації їм присвоєно робітничу професійну кваліфікацію, та особам, які пройшли курсове чи індивідуальне навчання, видається свідоцтво про присвоєння або підвищення робітничої кваліфікації.

Учням, які не закінчили повного курсу навчання і не пройшли кваліфікаційної атестації, видається довідка.

16. Випускникам, які навчалися професій, пов'язаних з роботами на об'єктах з підвищеною небезпекою праці, що перебувають під наглядом спеціально уповноважених державних органів, разом з дипломом видається посвідчення про допуск до роботи на цих об'єктах. Випускникам професійно-технічного навчального закладу, які здобули повну загальну середню освіту, видається документ встановленого зразка про повну загальну середню освіту.

17. Організація навчально-виробничого процесу в професійно-технічному навчальному закладі здійснюється відповідно до Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах, що затверджується Міносвіти.

18. Мова навчання у професійно-технічних навчальних закладах визначається відповідно до вимог Конституції України, законодавства України про мови.

II. Права, обов'язки, відповідальність та соціальний захист учнів, слухачів професійно-технічного навчального закладу

19. Учні, слухачі мають право на:

- а) належні умови навчання за обраною професією;
- б) матеріальне забезпечення в період навчання на умовах і в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;
- в) навчання професії за індивідуальною програмою;
- г) безоплатне користування навчально-виробничою, культурно-спортивною, побутовою, оздоровчою базами навчального закладу;
- д) матеріальну допомогу;
- е) оплату праці під час виробничого навчання і практики згідно з законодавством;
- є) безоплатне медичне обслуговування, користування засобами лікування, профілактики захворювань та зміцнення здоров'я;
- ж) щотижневий відпочинок і канікули протягом навчального року та після його закінчення;
- з) безоплатне оволодіння іншою професією у разі хвороби, яка не дає змоги продовжувати навчання за обраною професією;
- и) додаткову відпустку за місцем роботи, скорочений робочий час та інші пільги, передбачені законодавством для осіб, які поєднують роботу з навчанням;
- і) продовження освіти за професією, спеціальністю на основі одержаного освітньо-кваліфікаційного рівня, здобуття додаткової освіти відповідно до укладеної з навчальним закладом угоди;
- ї) направлення на навчання, стажування до інших навчальних закладів, у тому числі за кордон;
- й) участь у науково-дослідній, дослідно-конструкторській та інших видах наукової діяльності, конференціях, олімпіадах, виставках, конкурсах;
- к) особисту або через своїх представників участь у громадському самоврядуванні, в обговоренні, вирішенні питань удосконалення навчально-виховного процесу, науково-дослідної роботи, одержання стипендій, організації дозвілля, побуту тощо;
- л) участь в об'єднаннях громадян;
- м) безпечні і нешкідливі умови навчання та праці;
- н) захист від будь-яких форм експлуатації, фізичного та психічного насильства, від дій педагогічних та інших працівників, які порушують права або принижують їх честь і гідність.

20. Відволікання учнів, слухачів за рахунок навчального часу на роботу і здійснення заходів, не пов'язаних з процесом навчання, забороняється, крім випадків, передбачених рішенням Кабінету Міністрів України.

21. Учні, слухачі професійно-технічного навчального закладу зобов'язані:

- а) дотримуватись законодавства, моральних, етичних норм;
- б) виконувати вимоги навчальних програм і системи контролю знань, умінь, навичок;
- в) систематично і глибоко оволодівати знаннями, практичними навичками, професійною майстерністю, підвищувати загальний культурний рівень;
- г) відвідувати заняття, в тому числі й за індивідуальним графіком;
- д) дотримуватись вимог статуту навчального закладу, правил внутрішнього розпорядку;
- е) виконувати під час проходження виробничої практики вимоги нормативно-правових актів, які регулюють працю працівників відповідних підприємств, установ, організацій;
- є) дотримувати правил охорони праці та техніки безпеки під час практичного навчання і виробничої практики;
- ж) бережно ставитись до обладнання, засобів навчання та інвентаря, що використовуються в навчально-виробничому і навчально-виховному процесі.

22. Збитки, навмисно заподіяні учнями, слухачами навчального закладу, підприємству, установі, організації, відшкодовуються ними особисто або за рахунок їх батьків (опікунів) відповідно до законодавства.

23. За невиконання обов'язків і систематичне порушення статуту професійно-технічного навчального закладу, правил внутрішнього розпорядку професійно-технічного навчального закладу, незадовільну успішність до учня, слухача застосовуються такі заходи впливу, як попередження, догана, відрахування з навчального закладу.

Порядок накладення дисциплінарного стягнення, відрахування з професійно-технічного навчального закладу встановлюється його статутом та правилами внутрішнього розпорядку.

24. З професійно-технічного навчального закладу учень, слухач може відрахований за:

- а) власним бажанням;
- б) незадовільні успішність, поведінку;
- в) невиконання вимог навчального плану та навчальних програм;
- г) вироком суду, що набрав чинності;
- д) грубі порушення навчальної дисципліни або правил внутрішнього розпорядку професійно-технічного навчального закладу.

Учень, слухач при відрахуванні з професійно-технічного навчального закладу може бути атестований за досягнутим рівнем кваліфікації.

25. За досягнення високих результатів у навчанні та в оволодінні професією, спеціальністю, за активну участь у виробничій діяльності та за інші досягнення застосовуються різні форми морального та матеріального заохочення учнів, слухачів, передбачені статутом професійно-технічного навчального закладу.

Для матеріального заохочення учнів, слухачів у професійно-технічних навчальних закладах створюються фонди матеріального заохочення, які формуються за рахунок коштів бюджету, доходів від виробничої діяльності та залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян. Положення про фонд матеріального заохочення затверджується Міносвіти або засновником професійно-технічного навчального закладу.

26. Час навчання у професійно-технічному навчальному закладі зараховується до трудового стажу учня, слухача, у тому числі до безперервного і до стажу роботи за спеціальністю, що дає право на пільги, встановлені для відповідної категорії працівників, якщо перерва між днем закінчення навчання і днем зарахування на роботу за одержаною професією не перевищує трьох місяців.

Випускникам професійно-технічного навчального закладу денної форми навчання, які навчалися 10 і більше місяців, надається оплачувана відпустка підприємством, установою, організацією протягом перших трьох місяців роботи в ньому. Тривалість щорічної основної відпустки випускників віком до 18 років становить 31 календарний день, випускників віком понад 18 років - відповідно до встановленої на підприємстві для робітників відповідної професії, спеціальності, посади.

Випускникам, які навчалися за денною формою навчання менш ніж 10 місяців, час навчання зараховується до трудового стажу, що дає право на щорічну основну відпустку.

Випускникам професійно-технічного навчального закладу, які навчалися за державним замовленням, держава гарантує надання першого робочого місця відповідно до одержаної професії згідно із законодавством.

Інші питання соціального захисту учнів, слухачів професійно-технічного навчального закладу регулюються законодавством.

27. Учням, слухачам професійно-технічних навчальних закладів видається учнівський квиток.

III. Педагогічні працівники професійно-технічних навчальних закладів

28. До педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти належать викладачі, вихователі, майстри виробничого навчання, старші майстри виробничого навчання, інструктори виробничого навчання, методисти, практичні психологи, соціальні педагоги, керівники професійно-технічних навчальних закладів та інші працівники, які беруть безпосередню участь у навчально-виховній роботі.

Педагогічною діяльністю у професійно-технічних навчальних закладах та установах професійно-технічної освіти можуть займатися особи, які мають відповідну професійну освіту та професійно-педагогічну підготовку, моральні якості і фізичний стан яких дає змогу виконувати обов'язки педагогічного працівника.

Вимоги до педагогічного працівника визначаються їх кваліфікаційними характеристиками, що затверджуються Мінпраці за поданням Міносвіти.

Для визначення відповідності педагогічного працівника займаній посаді, рівню його кваліфікації проводиться атестація. Періодичність обов'язкової атестації та порядок її проведення встановлюються Міносвіти.

Рішення атестаційної комісії є підставою для присвоєння педагогічному працівникові відповідної категорії або звільнення його з роботи у порядку, передбаченому законодавством.

29. Права, обов'язки та соціальні гарантії педагогічних працівників визначаються Законом України "Про освіту", Законом України "Про професійно-технічну освіту", іншими законодавчими та нормативно-правовими актами.

Педагогічні працівники професійно-технічних навчальних закладів несуть дисциплінарну, адміністративну, кримінальну відповідальність згідно з законодавством.

IV. Управління професійно-технічними навчальними закладами

30. До державних органів управління професійно-технічними навчальними закладами належать: Міносвіти;

міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані професійно-технічні навчальні заклади;

Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації та створені ними органи управління професійно-технічною освітою; міжгалузева рада з професійно-технічної освіти.

Повноваження органів державного управління у сфері професійно-технічної освіти визначаються Конституцією України, Законом України "Про освіту", Законом України "Про професійно-технічну освіту", іншими законодавчими актами України.

31. Вищим колегіальним органом громадського самоврядування професійно-технічного навчального закладу є загальні збори (конференція) колективу навчального закладу, які вирішують у межах своїх повноважень питання навчально-виробничої, навчально-виховної, навчально-методичної, економічної і фінансово-господарської діяльності навчального закладу, визначають та рекомендують кандидатури на посаду директора професійно-технічного навчального закладу. Рішення загальних зборів (конференції) колективу навчального закладу мають дорадчий характер.

32. Керівництво діяльністю державного професійно-технічного навчального закладу здійснює директор, якого призначає Міносвіти, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані професійно-технічні навчальні заклади.

Директор державного професійно-технічного навчального закладу призначається на посаду за результатами конкурсу шляхом укладення з ним трудового договору (контракту) Міносвіти, міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, яким підпорядковані професійно-технічні навчальні заклади. Призначення директора на посаду та звільнення з посади здійснюється відповідно до законодавства.

Керівник професійно-технічного навчального закладу іншої форми власності призначається засновником. Порядок керівництва професійно-технічним навчальним закладом іншої форми власності визначає засновник.

33. Директор державного професійно-технічного навчального закладу:

- а) організовує навчально-виробничий, навчально-виховний процес, забезпечує створення необхідних умов для підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації робітників;
- б) діє від імені навчального закладу;
- в) в установленому порядку персонально відповідає за результати діяльності навчального закладу;
- г) приймає на посади та звільняє з посад працівників закладу, затверджує відповідно до кваліфікаційних характеристик їхні посадові обов'язки, формує педагогічний колектив;
- д) створює необхідні умови для творчості педагогічних працівників, учнів і слухачів, для використання і впровадження ними прогресивних форм і методів навчання, розвитку інноваційної діяльності, проведення педагогічних експериментів;
- е) видає в межах своєї компетенції накази і розпорядження, заохочує працівників, учнів і слухачів та застосовує до них передбачені законодавством стягнення;
- є) затверджує в межах наявного фонду заробітної плати штатний розпис і чисельність працівників навчального закладу;
- ж) установлює премії і доплати до посадових окладів і ставок заробітної плати працівників навчального закладу за конкретні результати праці;
- з) забезпечує безпечні і нешкідливі умови навчання, праці і виховання.

34. Органи управління професійно-технічною освітою можуть делегувати директору державного професійно-технічного навчального закладу інші повноваження.

35. Директор державного професійно-технічного навчального закладу щорічно звітує перед загальними зборами (конференцією) колективу навчального закладу.

Порядок керівництва професійно-технічним навчальним закладом іншої форми власності визначає засновник.

V. Фінансування та матеріально-технічна база професійно-технічного навчального закладу

36. Фінансування професійно-технічних навчальних закладів у межах обсягів державного замовлення здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України та бюджету Автономної Республіки Крим на нормативній основі.

Підготовка робітничих кадрів понад державне замовлення, а також перепідготовка та підвищення кваліфікації здійснюються за рахунок коштів фізичних і юридичних осіб.

37. Обсяги бюджетного фінансування державних професійно-технічних навчальних закладів не можуть зменшуватися або припинятися за наявності інших джерел фінансування.

38. Додаткові джерела фінансування визначаються Законом України "Про освіту", Законом України "Про професійно-технічну освіту", іншими законодавчими та нормативно-правовими актами.

Професійно-технічні навчальні заклади, засновані на інших (крім державної) формах власності, утримуються за рахунок коштів засновника.

39. Відповідно до статті 50 Закону України "Про професійно-технічну освіту" атестовані професійно-технічні навчальні заклади інших форм власності можуть фінансуватися з Державного бюджету України за умови отримання ними державного замовлення на первинну професійну підготовку молоді.

40. Для забезпечення підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації робітничих кадрів професійно-технічний навчальний заклад, як правило, повинен мати:

- навчальні кабінети і лабораторії, обладнані відповідними засобами навчання;
 - навчально-виробничі майстерні, дільниці, навчальні господарства, полігони (для кожної професії чи групи професій), обладнані необхідною навчальною технікою, верстатами, машинами, механізмами, матеріалами, інструментом, іншими засобами навчання;
 - приміщення, споруди, інвентар, інше приладдя, необхідні для фізичного виховання, гурткової, секційної та іншої позаурочної роботи;
 - бібліотеку, читальний та актовий зали, приміщення для медичного обслуговування, їдальню і гуртожиток, обладнані відповідно до діючих нормативів та санітарних норм.
- Приміщення і споруди професійно-технічного навчального закладу обладнуються та експлуатуються відповідно до вимог охорони праці, правил пожежної безпеки і санітарно-гігієнічних норм.

41. Об'єкти права власності, закріплені засновником за державним професійно-технічним навчальним закладом, перебувають у користуванні цього закладу.

Функції управління майном професійно-технічного навчального закладу здійснює його засновник. Професійно-технічний навчальний заклад несе відповідальність перед засновником за збереження та використання за призначенням закріпленого за ним майна. Контроль за використанням цього майна здійснюється засновником.

42. Державні підприємства і підприємства з іншою формою власності мають право передавати безкоштовно державним професійно-технічним навчальним закладам техніку, обладнання, матеріали, будівлі, споруди, транспортні засоби, інші матеріальні, а також фінансові ресурси.

VI. Міжнародне співробітництво

43. Професійно-технічний навчальний заклад, його засновник мають право укладати договори про співробітництво, встановлювати відповідно до законодавства прямі зв'язки з навчальними закладами зарубіжних країн, міжнародними організаціями, фондами тощо.

44. Державний професійно-технічний навчальний заклад має право відповідно до законодавства провадити зовнішньоекономічну діяльність на основі договорів, укладених ним з іноземними юридичними і фізичними особами, а також мати власний валютний рахунок.

45. Професійно-технічний навчальний заклад користується податковими, митними та іншими пільгами згідно із законодавством.

46. Валютні і матеріальні надходження від зовнішньоекономічної діяльності використовуються професійно-технічним навчальним закладом для забезпечення діяльності, передбаченої його статутом.